

Ключевые слова: вторичная номинация, синекдоха, метонимия, малая художественная проза, стилистическая функция синекдохи.

The article deals with the phenomenon of synecdoche as one of the types of secondary nomination based on the Ukrainian short prose late XX - early XXI century. The theoretical basis for this phenomenon, determines the main varieties using synecdoche in poetry writers postmodernists, analyzes stylistic synecdoche.

Key words: secondary nomination, synecdoche, metonymy, was fiction, stylistic function synecdoche.

УДК 821.581-31.09

Протченко О., студ.,
КНУ імені Тараса Шевченка
Н. Ісаєва, к.філол.н.,
КНУ імені Тараса Шевченка

СИМВОЛІКА МІКРООБРАЗІВ У ТРИЛОГІЇ БА ЦЗІНЯ “КОХАННЯ”

У статті висвітлено особливості творення і функціонування мікрообразів у трилогії китайського письменника Ба Цзіня (1904-2005) “Кохання”.

Ключові слова: мікрообраз, імена, кольори, небо, море, вітер, ніч.

Серед письменників, що зробили великий внесок у розвиток сучасної китайської літератури, одне з перших місць займає Ба Цзінь (1904-2005) – автор відомих романів, повістей та оповідань, митець величного, самобутнього дарування. Любов до людини та віра в перемогу людського розуму, бойовий демократизм та патріотизм – основні риси його творів. Тридцятирічний творчий шлях Ба Цзіня важкий, але на будь-якому етапі цього шляху в його творах існує потяг до світла, свободи та правди. Характеризуючи свою творчість у період до перемоги народної революції, Ба Цзінь писав: “Кожен мій твір – заклик до пошуків світла. Світло – це мета, до досягнення якої я вже закликаю багато років в темряві ночі... Які б не були часи, я визнаю один шлях – шлях вперед.” [Ба Цзінь 1959, 2] Глибоко співчуваючи пригніченому народу, Ба Цзінь боровся проти несправедливого суспільного ладу, проти феодалної моралі, палко прославляв революцію. Ба Цзінь жив одним життям зі своєю величною державою. Він продовжував невпинно працювати, віддаючи всі сили й талант справі побудови соціалістичного суспільства.

Критика дорікала Ба Цзіню в тому, що в деяких його ранніх творах, зокрема, в трилогії “Кохання”, багато горя і страждань, що надає цим творам похмурий колорит. Ба Цзінь, оцінюючи написане ним у минулому, погоджується з наявністю в його ранніх творах деякого песимізму і посилається на умови, що породили його: “У моєму житті було багато всіляких протиріч - так само, як і в моїх творах... Моє життя було тяжкою боротьбою, і це теж позначилося на моїх творах”. [Ба Цзінь 1959, 5]

Професор Е Дін-і, аналізуючи творчий метод Ба Цзіня, вказував, що “в основі це був реалізм, а романтичний ентузіазм тільки посилював критику дійсності. Цей полум’яний ентузіазм пронизує всі твори автора, який ідко картає феодальний лад і суспільство темряви, гаряче оспівує революцію” [Ба Цзінь 1959, 10]

Ця оцінка передає сутність творчих позицій Ба Цзіня в роки роботи над трилогією “Кохання”. Сутність реалістичного методу Ба Цзіня найяскравіше виявляється в тенденції до відтворення не тільки індивідуального, а й соціального портрета героя. Наявність конкретних прототипів не звужувало соціального плану й художньої масштабності персонажів. При цьому Ба Цзінь завжди віддавав перевагу збірному прототипу. “Романтичний ентузіазм”, про який говорить Е Дін-і, також впливав на створення образу: в ньому часто відбивалися не тільки ті риси, які були підказані автору дійсністю, але й ті, які йому хотілося б бачити. Тим самим він ніби підводив героя, прагнучи втілити в ньому свій ідеал. Мрія у Ба Цзіня випереджала іноді хід справжніх подій, але її опорою завжди залишалася реальність.

У трилогії “Кохання” всебічно проявилися особливості мови Ба Цзіня: гранична простота і ясність, емоційна виразність, динамічність, широке використання образотворчих засобів. Дуже характерний для стилю письменника ліризм. Пейзажні замальовки і ліричні відступи привертають не пишнотою фарб, а глибиною психологічного мотивування. Малюючи портрет героя, Ба Цзінь шукає ті риси, які допомагають читачеві проникнути в душу людини, дізнатися, що хвилює, радує або засмучує його. Ба Цзінь відноситься до портрета як до “дзеркала душі”.

Якщо говорити про творчу манеру Ба Цзіня, не можна не відзначити, що вона формувалася під життєдайним впливом не тільки китайської класичної літератури, але й російських письменників-класиків. Сприймаючи і творчо освоюючи кращі традиції китайської та світової літератури, Ба Цзінь не наслідував манеру своїх попередників або сучасників. Як справжній художник, він йшов в літературі своїм самостійним шляхом.

Для того, щоб глибше зрозуміти творчість письменника, його основні мотиви та ідеї, необхідно більш детально розглянути мікрообрази, які автор ви-

користує у своїх творах для зображення ідей, почуттів, думок, певних дій тощо. Тому є актуальним дослідити палітру мікрообразів автора на прикладі трилогії Ба Цзіня “Кохання”, що відіграє значну роль в ранній творчості письменника, складається з повістей: “Туман”, “Дощ” і “Блискавка”.

Мікрообраз – це найменша елементарна художня величина як вихідна одиниця виміру образного художнього мислення, в якій художньо зображено маленьку частинку буття. Він може виражатися як одним словом, так і декількома реченнями. [Бідюк 2007, 2]

У трилогії Ба Цзіня “Кохання” до мікрообразів можна віднести імена головних героїв (周如水, 张若兰, 李佩珠, 陈真, 吴仁民, 熊智君), кольори одягу (синій (блакитний), білий, чорний), образи неба, моря, вітру, образ ночі.

Автор добирає імена головним героям, виходячи з їх характерів. Так, головного героя звати Чжоу Жушуй (周如水), що в перекладі означає “вода, що летить по колу”. Таке визначення передає сутність характеру цього героя. Чжоу Жушуй - людина м’яка і самотня, він скромний та сором’язливий, чуйний і тонкий за натурою. Він прагне до свободи, хоче насолоджуватися нею, але залишається бездіяльним і безініціативним. Він нерішучий, любить займатися самоаналізом, вести розмови на абстрактні теми, але все більше повертається до теми кохання, зосереджується на своїй духовній драмі. Вся його енергія витрачається на міркування. Його мучить душевна роздвоєність: йде постійна боротьба між природним людським і моральним конфуціанським обов’язком. Чи повинен він піддатися новому захопленню або зобов’язаний повернутися додому й узгоджувати своє життя з традиційними уявленнями про добродійність і обов’язок? Він покійно скорився під тиском авторитарних батьків. Його одружили ще хлопчиком і тепер він вважає, що немає права порушити сімейний закон і страждає від цього. Дружину він ледь знав, а дитину, яка народилася, коли він поїхав вчитися, ніколи не бачив. Минуло десять років, а Жушуй - як йому дає визначення письменник – “Схожий на воду”, ніяк не міг ні на що зважитись. Пізніше виявилось, що страждання його були марні - дружина його давно померла, а родина не вважала за потрібне йому про це повідомити.

Яскравим у творі є образ коханої Жушуй, яку звати Чжан Жолань (张若兰), що означає “схожа на орхідею”. Орхідея уособлює пишність, прихильність і розкіш. У китайській символіці це досконала людина, гармонійна, вишукана, здатна на кохання, дарує красу світу, означає жіночу чарівність. Давши таке ім’я, автор наголошував, що жінка мала неймовірну вроду й своєю красою була схожа на орхідею. Жушуй думає про Жолань: “Провівши деякий час з нею, він відчував зацікавленість й захоплення. Вона мала неповторну красу. Ця дівчина була для нього промінням світла в темряві”. [Ба Цзінь 1959,

42] “Він подивився на її образ: миленьке обличчя, гарна зачіска, коса, що вільно звисала на спину. Вона справляла гарне враження. Чжан Жолань повернула голову й він побачив її очі. Яка ж вона була гарна!” [Ба Цзінь 1959, 49]

На нашу думку, автор надає найбільш значущої ролі у творі героїні Лі Пейчжу (李佩珠) “слива, що носить при собі перлину”. Слива в Китаї символізує довголіття, красу, чистоту, а оскільки дерево квітне взимку, тому також уособлює силу, стійкість та перемогу. В мушлі знаходиться лише одна перлина, тому автор використовуючи ієрогліф “перлина” в імені героїні, хотів наголосити на неповторності дівчини, показати, що вона одна така серед усіх.

Жіночий образ Лі Пейчжу - втілення прогресивних ідеалів китайок 30-х років. Сприятлива та обстановка, в якій виховується Лі Пейчжу. Її рано овдовілий батько, залишившись з п'ятирічною дитиною на руках, цілком присвячує себе справі революції і вихованню дочки. Не дивно, що Пейчжу постійно оточена передовими для свого часу людьми. Самотність розвиває в ній схильність до роздумів і мрій, загострює спостережливість і почуття самостійності. Розум її жадає їжі, і вона занурюється в читання книг, які завжди під рукою - до її послуг бібліотека батька і його друзів. Втілюючи свою мрію в життя, Пейчжу включається в практичну революційну діяльність, стає активним членом жіночого союзу. Характер її формується в боротьбі. Як усіляку молодь, Пейчжу та її друзів хвилює питання кохання. Воно займає в їхньому житті не менш важливе місце, ніж громадська діяльність. Герої, а разом з ними й автор, вирішують проблему: чи повинні вони жертвувати своїми почуттями в ім'я боротьби за щастя народу. І своєю поведінкою вони відповідають молоді 30-х років, що “кохання врешті решт не злочин”, “кохання зміцнює нашу мужність”, “щастя надихає наші серця” [Ба Цзінь 1959, 358, 371, 372] Особисте щастя не суперечить суспільним інтересам. Любов підтримує їх у боротьбі, а боротьба допомагає впоратися з особистими бідами та втратами. Це живі люди, і ніщо людське їм не чуже.

В останньому абзаці твору зустрічаються рядки маленького хлопчика: “Чому ти не затримав Пейчжу? Її скоріш всього схоплять!” На що з великим зусиллям Женьмін змусив себе заспокоїтися й почав втішати мало: “Дурнику! Не плач. Її ніколи не схоплять. Вона буде довго жити й зробить багато чого!” [Ба Цзінь 1959, 366]

Образ товариша Жушюя Чень Чжєня (陈真) своєю сутністю відповідає наданому імені. В перекладі Чень Чжєнь – це “бути серйозним”. “Чень Чжєню було двадцять чотири роки, він був невисокого зросту, з худорлявим обличчям, завжди виражаючим рішучість. Нічим особливим він не відрізнявся. Але в усьому його образі відчувалася сила волі та рішучість” [Ба Цзінь 1959, 64]. Він працював цілими днями непокладаючи рук, був одним з керівників

руху. Від непосильної роботи захворів на сухоти, але став ще більше працювати. Коли його вмовляли відпочити, завжди казав: “Я не хочу задовольнитися лише тим, що живу. Треба ще багато чого зробити”. [Ба Цзінь 1959, 71] “Мені потрібна робота. Кохання не допоможе мені вирішити головне питання всього мого життя. Зараз я працюю цілими днями, й то не вистачає часу, а на кохання тим паче. Я не повинен прикрашати своє життя. Але в майбутньому, коли я віддам усі свої сили творцям нового світу, я зможу чистосердечно сказати: “Я немарно прожив своє життя”. А кохання хоч того й варте, щоб про нього помріяти, на мою долю такого щастя не випало. Нехай їм насолоджуються інші”. [Ба Цзінь 1959, 90] Коли його душею володіє поривання, в такі хвилини Чень Чжень думає лише про роботу, іншого не існує. Він не думає, що для нього добре, що погано, що корисне, а що приносить шкоду. Не думає навіть про життя. В такі хвилини єдине, що рятує його – це робота. Чень Чжень воліє принести в жертву роботі своє життя.

Ім'я одного з головних учасників революції, а також любовних історій, У Женьміна (吴仁民) також відповідає його характеру та життєвій позиції. У перекладі У Женьмінь означає “гуманіст”. Так, у якій би ситуації не був Женьмінь, завжди керувався “людськими законами життя”, намагався прийняти рішення, яке б не суперечило “принципам гуманності”.

Сюн Чжицзюнь (熊智君) була коханою У Женьміна, її ім'я означає “хоробра мудра жінка-мати”. Героїня виступає в образі люблячої жінки, яка віддала своє життя задля У Женьміна. Рятує коханого від багатія, який хотів його вбити, домовляється з паном про те, що буде його наложницею аби тільки той залишив життя У Женьміна.

Отже, автор давав імена героям трилогії “Кохання” виходячи з їх характерів. Так, головного героя звали Чжоу Жушуй (周如水), який дійсно був нерішучим, безхарактерним, як “вода, що ллється по колу”; кохана Жушуя, яку звали Чжан Жолань (张若兰) була дуже гарна, “схожа на орхідею”; героїня Лі Пейчжу (李佩珠) уособлювала у собі образ людини сильної духом та волею, яка не була схожа на інших, дійсно “слива, що носила при собі перлину”; образ товариша Жушуя Чень Чженя (陈真) своєю сутністю відповідав наданому імені, в перекладі Чень Чжень – це “бути серйозним”; ім'я У Женьміна (吴仁民) також відповідало його характеру та життєвій позиції, у перекладі У Женьмінь означає “гуманіст”; Сюн Чжицзюнь (熊智君) була люблячою жінкою, яка віддала своє життя задля У Женьміна, ім'я її означало “хоробра мудра жінка-мати”.

Досить значну групу мікрообразів роману складають образи-кологоративи. У китайській традиційній культурі кольори наділені різними символічними значеннями, що є емблемою чинів, влади, а також доброчинів або вад, печалі або радощів тощо.

У трилогії Ба Цзіня “Кохання” найчастіше зустрічаються два кольори одягу героїв – синій (блакитний) та білий, декілька разів – чорний колір. Чорний колір, поряд з білим, може символізувати Захід. Можна сказати, що автор наголошує на перебудові суспільства, переважає західний колорит. “Раптом перед Чжоу Жушуй виник образ дівчини в білій блузці та синій спідниці”. [Ба Цзінь 1959, 42] “В цю хвилину ввійшла дівчина в білій кофтинці”. [Ба Цзінь 1959, 49] “По обидві сторони дороги простягалися городи, там працювали дівчата в блакитних халатах з білими пов’язками на голові”. [Ба Цзінь 1959, 51] “На Чжан Жолань була легенька світло-блакитна сукня з європейського покрою з відвернутим комірцем, світло-блакитні шовкові панчохи й білі спортивні черевики. На її подрузі була легка сукня європейського покрою з рожевого флера. На ногах Юньюй були шовкові панчохи й білі черевики на високих підборах”. [Ба Цзінь 1959, 84] “Біля могили стояла жінка в блакитному халаті, на руці в неї висів чорний шарф”. [Ба Цзінь 1959, 139] “На Хой була блакитна блуза й коротка чорна спідниця”. [Ба Цзінь 1959, 251] “Двері відчинилися й показався молодик високого зросту, який був вдягнений в синій костюм”. [Ба Цзінь 1959, 268] “Пейчжу була вдягнена в кольорову блузу та синю спідницю”. [Ба Цзінь 1959, 276] Автор одягає героїв в таку кольорову гаму, ніби відмежовуючи їх від основної маси народу. Він показує, що це не просто люди, які знаходяться в одній організації, а люди, які мають обов’язок. Цей обов’язок скріплений ідеєю та повинен підтримувати її. В Китаї, відповідно до класичного канону, блакитним кольором позначався схід, білим – захід, чорним – північ. Герої часто поєднували кольори одягу, який носили, одні кольори означали Схід (старі устрої), інші – Захід (нові порядки та нове життя). Отже, автор висловлює думку про поєднання в героях традиційного і західного, втілює в головних героях зміни, новий лад життя, які поступово вливаються в суспільство.

Білий колір символізує чистоту, світло, мудрість, добро, висоту духу; він нерідко виступає пов’язаним зі сферою сакрального, а також вважається атрибутом верховної влади. У символічній традиції білий колір співвідноситься із сонцем та золотом, уособлює центр. У той же час несе виражену негативну оцінку, співвідносячись із смертю і місяцем. На Середньому і Далекому Сході білий колір виступає в якості кольору жалоби. [Забозлаєва 2011, 43]

Чорний співвідноситься з початковим і кінцевим станом усіх процесів. На Заході цей колір, насамперед, смерті, жалоби, смутку. Чорний колір на Сході символізував силу і велич, а з іншої сторони, позначав провину та гріх, підкреслював порочність серця. Білий сприймався як вказівка на моральну чистоту.

Синій колір у багатьох народів символізує небо і вічність. Він також може символізувати доброту, вірність, постійність, позначає цнотливість, чесність, добру славу і вірність. “Блакитна кров” говорить про благородне походження; деякі народи називають істинного протестанта “синім”. Також вважається, що блакитний колір в китайських творах означає колір робочої сили.

Кожний головний герой трилогії “Кохання” асоціюється із певним кольором. Найбільш виразно білий колір уособлюється в образах Чжоу Жушуй та Чень Чжень. Це колір чистоти намірів та думок. Так, у кожного із них була своя мрія, мета. У Чжоу Жушуй – віддатися кохання, нарешті бути щасливим у стосунках з жінкою, а в Чень Чжень – віддатися революції, покласти все своє життя на відстоювання ідей та боротьбу за правду. Білий колір також може співвідноситися із смертю. Недивлячись на те що у цих двох героях різні життєві позиції та цілі, закінчується життя однаково в ранньому віці й не за бажанням героїв, а у зв’язку з певними життєвими обставинами, які не залежали від їх вибору.

В образі У Женьмінь втілюється чорний колір, що з одного боку є символом Заходу (нового устрою), сили та величі, а з іншого означав провину, гріх. Так, цей герой безумовно є позитивним персонажем, що уособлює в собі віру на перебудову суспільства та нове життя, впевнено крокує по життю. Але в деяких ситуаціях У Женьмінь все ж таки може піддатися почуттям, забувши про обов’язок, міг поринути в світ кохання й не зважати на революційні події. В останній частині герой розуміє, куди таке життя його завело й вирішує повернутися на шлях правди.

Жіночі образи Чжан Жолань, Сюн Чжицзюнь та Лі Пейчжу втілюють синій (блакитний) колір. Адже ж це колір вірності, чесності та доброти, також це символ робочої сили.

Отже, в трилогії Ба Цзіня “Кохання” кольори мають свої значення. Білий колір це чистота намірів та думок, втілювався в образах Чжоу Жушуй та Чень Чжень. Чорний колір є символом Заходу, змін, до яких прагне суспільство, також провини, гріха, колір уособлювався в образі У Женьміня. Синій (блакитний) колір символізував доброту, вірність, втілювався в жіночих образах Чжан Жолань, Сюн Чжицзюнь та Лі Пейчжу.

Окрім названих, в романі чимало символічних образів, зокрема образи землі, неба, моря, вітру, ночі. Їх можна віднести до мікрообразів, оскільки автор вкладавав у них певне окреме значення та робив більший акцент саме на цих образах, в них художньо зображено маленьку частинку буття. Функція мікрообразів в тексті - не тільки підвищити зображально-виразні якості тексту, але й підтримати думку автора, висловити його оцінку, вони формують образні замальовки в текстах, які перебивають стандарт викладу, сприяють

створенню образної палітри текстів. Земля у творі поетизується і возвеличується. Головний герой Чжоу Жушуй постійно згадує її: “Йому давно вже набридла так звана цивілізація, він захоплювався природою й хотів повернутися до землі. Саме там правили простота, спокій й велика справжня краса. Саме в селесці знайшло місце підтвердження його принципів повернення до землі”. [Ба Цзінь 1959, 49] І дійсно, в селі було спокійно. Але не кожному героєві такий спокій був до душі. Адже ж таким героям, як Женьмінь або Чжень Чжень немає чого робити на землі, їм потрібні справи державного рівня, революція, а не спокій. Автор показує читачеві, що головний герой Чжоу Жушуй прагне досягнути щастя через землю, а не через обов’язок.

Автор використовував образи неба, моря та вітру для зображення свободи, відходу від обов’язків та роботи (індивідуально-авторське трактування). “Чжоу Жушуй підійшов до вікна й подивився: вдалечині виднілося море. В обличчя повіяло прохолодою. Чжоу Жушуй відчув неабияку радість та свободу, подивившись на небо, промайнула думка: “А тут зовсім вже й не погано”. [Ба Цзінь 1959, 41] “Коли У Женьмінь вийшов на вулицю, поглянув на синє небо, на душі в нього стало неймовірно радісно”. [Ба Цзінь 1959, 64] Автор ставить головного героя Чжень Чжєня, який був проти кохання і вважав, що це марнування часу, в ситуацію, де навкруги його море, небо й дівчата, що той аж задумується: “Може саме ці дівчата й принесуть мені щастя?” [Ба Цзінь 1959, 84]

Образ ночі постійно супроводжує героїв на їхньому життєвому шляху. Багато основних подій відбуваються вночі. Темрява допомагає приховати події й дозволяє герою залишитися сам на сам зі своїми думками й зробити вибір. Чень Чжень зробив усвідомлений вибір – повністю віддатися справі, адже ж був важко хворий на сухоти й був впевнений, що скоро помре саме від цієї хвороби. Тому твердо для себе вирішив, що часу на кохання немає і треба займатися справою. Саме вночі машина збила насмерть головного героя Чень Чжєня (у ній сиділи заможні люди й на питання до шофера про те, кого збили, той відповів, що собаку). Головний герой помер не від хвороби, а потрапив під машину. Автор пише: “Дивлячись на це тіло, все в крові, ніхто й не подумав би, що людина хворіла на сухоти й була віддана своїй справі”. [Ба Цзінь 1959, 122] Вночі на кладовищі Женьмінь зустрівся з дівчиною, яка потім стала його коханою. Жушуй покінчив зі своїм життям через нерозділене кохання вночі, поки темрява приховувала його вчинок. Він вибрав почуття й відмовився від обов’язку жити й служити революції.

Отже, мікрообрази у трилогії Ба Цзіня “Кохання” несуть у собі головну ідею твору – зображення суспільства у часи революції. До мікрообразів можна віднести імена головних героїв (周如水, 张若兰, 李佩珠, 陈真, 吴仁民, 熊

智君), де кожен ієрогліф має своє значення, яке характеризує життєву позицію, схильність до окремих дій та почуттів, поведінку, вади героїв; кольори одягу (синій чи блакитний, білий, чорний), що означають старе або нове життя, смерть або життя, Захід або Схід; образи неба, моря, вітру несуть в собі почуття свободи, відходу від обов'язків та роботи; та образ ночі, який допомагає приховати події та дозволяє герою залишитися сам на сам зі своїми думками й зробити вибір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Ба Цзинь*. Сочинения, под редакцией Урицкой Л. т. 1, М.: Государственное издательство художественной литературы, 1959.- 563с. 2. *Бідюк О.В.*, Мікрообраз поэтического текста: психоаналітична інтерпретація/ О.В. Бідюк // Вісник Львівського університету ім. Івана Франка, 2007. - С. 142-146. 3. *“Древнекитайская философия”*, т.1. М.: Мысль, 1972 – 363с. 4. *Забозлаєва Т.Б.*, “Символика цвета”, М., 2011. – 176с. 5. *Крымов А.Г.*, “Общественная мысль и идеология борьбы в Китае” 1900-1917гг., М., 1972. – С. 208-287.

Протченко Е., студ.,
КНУ імени Тараса Шевченка
Исаєва Н., к.филол.н.,
КНУ імени Тараса Шевченка

В статье рассматриваются особенности образования и функционирования микрообразов в трилогии китайского писателя Ба Цзиня(1904-2005) «Любовь».

Ключевые слова: микрообраз, имена, цвета, небо, море, ветер, ночь.

Protchenko O., stud.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Isayeva N., PhD,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

The article highlights the features of creation and functioning micro characters based on the chinese Ba Jin's(1904-2005) trilogy “Love.”

Keywords: micro characters, characters, colors, sky, sea, wind, night.